

PRZYCIĄGAĆ (71) *vb impf*

W inf -cią- (3) *FalZioł, CzechEp, PowodPr, -cię-* *BielKron* (2); *w pozostałych formach -cią-*.
a jasne.

inf przyciągać (3), przycięgać (2), przyciągać *a.* przycięgać (1). $\diamond$ *praes 1 sg* przyciągąm (14). $\diamond$ *2 sg* przyciągąsz (1). $\diamond$ *3 sg* przyciągą (16). $\diamond$ *1 pl* przyciągamy (3). $\diamond$ *3 pl* przyciągają (8). $\diamond$ *praet 1 sg m* przyciągąłem (1). $\diamond$ *3 sg m* przyciągął (7). *f* przyciągała (1). $\diamond$ *3 pl m pers* przyciągali (2). *subst* przyciągały (1). $\diamond$ *imp 2 sg* przyciągaj (1). $\diamond$ *con 3 sg m by* przyciągął (1). *f by* przyciągała (1). $\diamond$ *1 pl m pers* byśmy przyciągali (1). $\diamond$ *3 pl m pers by* przyciągali (2). *m an by* przyciągali (1) [*cum N pl: słońowie*]. $\diamond$ *part praes act* przyciągając (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. przyciągnąć.

I. Transit. (64) :

1. *Ciągnąc zbliżać; trahere PolAnt, Calep; pertrahere Calep, Cn; capere HistAl; annectere, astringere Mącz; rapere Calep* (13) : *Adstringo, Przyciągam/ przipinam/ zwodzę wespół/ przywiązuję Mącz* 421b; *Pertraho, Ad destinatum finem traho – Przyciągam. Calep* 793a, 84b.

przyciągać co ku czemu (1): *Mącz* 244b; [zągony ná ktorých wino łtoi máią być motykami łpráwiáne/ á gdy się iuz łátorošli pulzczą/ tedy ie przycięgáć iednę ku drugiey *Cresc* 1571 302].

przyciągać czym (4): *Inunco, Nákrziwiam/ náginam/ hakiem przyciągam. Mącz* 502c; *Ductarius – Przewodnik. item powroz ktorim prziczągami. Calep* 343b, 472b, 560a.

Zwrot: »k sobie przyciągać« [*w tym: kogo* (1)] = *ad se trahere Calep* (2): *Widząc łloniowie lud on/ łciągáli nofy łwoie áby ie k łobie przyciągáli* [*ut eos caperent*] *HistAl* 12v; *Calep* 384a.

Przen [*kogo czym*] (1) : *Przyciągałem ie powrozmi ludzkości/ á zwiáfkámi miłości BibRadz Os* 11/4.

a. *Wprowadzać w ruch siłą przyciągania* (1) :

W porównaniu (1): *PatKaz III* 126v *cf* *Zwrot.*

Zwrot: »k sobie przyciągać [co]« (1): *yłz yako ta gwyazda [morska] ma mocz kłobyie przyczyągacz zelazo y dyament tak marya kłobyie przyuodzy dzywne grzełzne albo łobyie rołpaczayące abo łobyie wgrzechach łesknące PatKaz III* 126v.

b. *Torturować ciągnięciem, szarpaniem sznurami* [*kogo czym*] (1) : *Fidiculae, Powróż którym złodzieye ná mękách przyciągáją. Mącz* 126c.

2. *lek. O substancjach leczniczych: przyspieszać ruch płynów organicznych, kierując je w pożądane miejsce* [*w tym: co* (7)] (8) : [*niedośpiálek*] *IEłt* ciepłe á łuche/ á tak zagrzewa kto go požiua, j vyłulza krom żadnego bolu/ á ociera też nieczłtołci y przyciąga. *FalZioł* I 13b; *Też łlezionę [osłowq] z wodą łtarwłzy gdy na czycze przykłada/ tedy mleko przyciąga. FalZioł* IV 4d, IV 7d, V 27.

przyciągać skąd (2): *Też łok tego ziela [niedośpiáłka] wnos napułzczony/ nieczłtołci zmozgu łmierdzące przyciąga átak mozg człłci. FalZioł* I 13d, V 106v.

przyciągać dokąd (2): *FalZioł* I 133a, III 3b; [Iełt włáłność iego [opichu] [...] drogę czynić wilgościam/ á przycięgáć ie do żoładká *Cresc* 1571 273].

3. *Wciągać w siebie, wsysać, wchłaniać* [*co*] (2) :

przyciągać czym (1): Ma też [mucha] żądło iako pszczoła/ ktorem przyciąga wilkości: kiedy pije albo z łie nieczó *FalZioł* IV 29a.

a. Poznawać za pomocą węchu [po czym] (1) :

W połączeniu szeregowym (1): inłze rzeczy przez widzenie oglądamy/ drugie przez fluchanie pobacżamy/ drugie po wonności przyciągamy [*attrahimus per odorem*]/ niektore przez dotykánie czuiemy/ á inłze też przez vkułzenie smakuiemy. *HistAl* K4.

4. Przywłaszcząć sobie coś, zagarniać, kraść; avertere, furari, interciperere, intervertere, rapere, surripere, ad se transferre Calep [w tym: co (3)] (5) :

W porównaniu (1): Włzákże tych wıęcey ielt/ nád ktorými przewodzi [*Antychryst, tj. papież rzymski*]: do nog śwych pádác każe/ y łkárby ich do łiebie przyciąga/ iáko Mágnes żelázo: choćiaż pod pokrywká [...] zwierzchniego nabożeńłtwá. *CzechEp* 373.

Zwrot: »do łiebie przyciągać« (5): A z łtrony nas zás [*mówi ksiądz kanonik*]/ názywáiąc nas niełłufłnie [...] Nowokrzczeńćámi/ przypıfuiąc nam to żebyłmy gđzie y iáko mogąc z zwierzchności łię wybıjáli/ á do łiebie iá/ ábo zborku łwego przyciągáli *CzechEp* 383, 366, 373; *Interverto* – *Chitrze* do łiebie przyciągam. *Calep* 555b, 378a.

»ręká przyciągać« (1): *Evolo, Furari, rapere, quasi in volam recipere* – *Rauben/ łtálen/ mit krummen henden ein ding angreifen*. Ręká do łiebie przyciągam teradnę [*lege: kradnę*]. *Calep* 378a.

5. Powodować, sprowadzać, ściągąć; attrahere Calep, Cn; accersere Modrz (2) :

przyciągać co na kogo (1): Bo ktorzi niepoprówuiá obyczáiow/ á praw nie łá posłufłni/ o tych ma być rozumiano/ że ná włzytki łpolná nędzę przyciągáią. *ModrzBaz* 101v.

Zwrot: »przyciągać k łobie« (1): *Attraho* – *Przyciągam k łobie*. *Cicer. Att.*: *Quum id malum, quod vitare poteras, ultro accersas, atque attrahas*. *Calep* 112b.

6. Odnosić do czegoś, przywoływać jako argument; też: naciągąć do własnych tez [co] (3) :

przyciągać do czego (2): Przykład *Moyżefzow/ niełłufłnie X. Arcyb.* do czáłow Nowego tełłámentu przyciągá [!] *NiemObr* 83; gđyż káżdá łektá/ á czáłem káżdá głowá/ według ofobnego zdánia łwego inákłżego Bogá ábo religią/ á czáłem coraz to inłzą łobie tworzy: y do niey włzyłtkie inłze náuki y łámo pímo ł. przyciągáć chce. *PowodPr* 28.

przyciągać na co [= w jakim celu] (1): Ale iż też kácerze toż pímo włzyłtko ná podporę błędu łwego przyciągáią/ łlie rozumiejąc co dobrze ná pífáno *ReszPrz* 37.

7. Wpływać na czyjeś postępowanie lub uczucia: skłaniać, namawiać, zachęcać; zjednywać komuś; attrahere Calep, Cn; pellicere, rapere Mącz; captare, decipere, illicere, inescare Calep; pertrahere, protrahere Cn [w tym: kogo (23), co (2), k(u) komu, ku czemu (19)] (31) : Tu prorok wyłlawia wielkie dobrodźieyłtwá/ ktore bog możnie ná ziemi vkazuie człowiekowi [...] á tu przyciąga ku chwale páńłkiey. *RejPs* 216, 145; *UstPraw* F3v; thám [*w Baberku, tj. Bambergu*] łie wymowił [*Bolesław*] Cefárzowi z posług y z innych poddáności/ ku ktorým go przed tym Cefárz przyciągáł. *BielKron* 352; *Pellicio et Pelliceo*, Pięknemi á gładkiemi słowki kógo przıwábiam/ przyciągam ná moyę łtronę przıwábiam. *Mącz* 182b; *Calep* 504b.

przyciągać do kogo, do czego (5): *RejPos* 276; Mnichy tákże do łwe⁸⁰ kácerłtwá pierwey łágodną námowá Cefárz/ potym mocá przyciągáł. *SkarŻyw* 300; *CzechEp* 410. *Cf* »do łiebie przyciągać«.

przyciągać sobie k czemu [= *do czego*] (1): *ták fie potym nálezło/ iż mu [nagle zmarłemu Kazimierzowi] ten trunek ktory wypił dáła była iedná białlá głowá przypráwić/ przyciągáiąc go łobie k miłóści. BielKron 356v.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: k temu (1); aby, iżeby] (3): RejPosWstaw [21²]v; Acz fá y infze przyczyny ktore mię ták ftale Przyciągáią/ ábym do was obrocił fwe żale. KlonŻal A2. Cf Frazą.

W połączeniach szeregowych (3): RejPosRozpr b4 [2 r.]; Abo[wie]m fzczyry náuczyciel nie dofyc ma ná thym żeć pokazał czobyś czynić álbo opuścić miał/ iefliby cie thez nie przypádzal/ nie nápominał/ á według możności fwey nie przyciągał/ ábys czynił ábo opuścił/ tho cóś wyrozumiał żebys czynić ábo opuścić miał. RejPosWstaw [21²]v.

W przeciwstawieniach: »odepchnąć, odrywać, powściągać ... przyciągać« (3): Abowiem dobrotliwa ręká twoiá nietylko áby mię odepchnąć od siebie miała ále owłsem przyciąga RejPs 92; KromRozm III F2v, O7v.

Frazą: »potrzeba przyciąga [k temu iżeby]« (1): potrzeba ich [ludzi wielkich stanów] niemała ktemu przyciąga/ iżeby wżyltki rzeczy zá pomoczá Bozá wybornie á chwalebnie [sprawowal] KwiatKsiąż G2.

Zwroty: »k sobie, do siebie przyciągać = zdobywać poparcie, przychylnóść, miłóść [w tym: kim, czym (3)] [szyk zmienny] (7:1): PatKaz III 113v; KromRozm III F2v; [Tyberius] Wiele krolow y kfiąząt k łobie łágodnoścýá fwoiá przyciągał/ ktore potym fadzał/ pobił/ á páńłtwá pobrał BielKron 140, 43, 148; RejPosRozpr b4; Pátrz iáko rozmáicie Pán Bog do siebie ludzi przyciąga. SkarŻyw 180; Prošimy cię Kryfte Pánie [...]. Abyfmyć práwie wierzyli/ y ciebie fzukáli/ przyciągay nas Duchem k łobie/ byfmy żyli z tobá wiecznie w niebie. ArtKanc C14.

»do siebie, k sobie przyciągać = zaprzátać uwagę (1:1): Mihi ante oculos versatur Reipub. dignitas, quae me ad se rapit, Leży mi ná oczu wiye mi fie przed oczymá powážność Rzeczypošpolitey ktora mie do łobie przyciąga. Mącz 488b; Trofki doczešne/ k łobie przyciągáią/ W moc fwą podbiwłzy/ ferce odrywáią GrabowSet M3.

Szeregi: »przyciągać i przyniewalać« (1): Iefli on [šw. Paweł] tego daru [czystošci] nieganił/ y ludzi tákowych/ kthorzy ten dar máią od Bogá/ y my tešz nieganiemy/ áni gwałtem żadnego/ ku małżeńłtwu przyciągamy/ y nieprzyniewalamy KrowObr 224v.

»przyciągać a przywodzić« (1): [Panie] rácz nam zešłác ku powiedániu fzczyrey prawdy twoiey tych Ianow y tych Andrzejow więcey/ [...] áby cie nam iedni [...] vkázowáli: á drudzy áby nas przyciągáli á przywodziłi do ciebie RejPos 276.

W przén (2) : á ták iego [Demostenesa] wdzięczne fłowa á przyjemne były, że ku pošłuchaniu iego mowy ludzłkie vłzy práwie przyciągał. BielŻyw 59; Apoštołowie [...] nie podawáli Duchá fwiętego/ nie przyciągáli ferc ludzłkich/ nie ofwiewáli vmyšłow/ nie odradzáli duřz RejPosRozpr b4.

a. Wzbudzać pragnienie zdobycia, pozyskania [czym] (3) :

W porównaniach (3): Ta acz była panna młoda y barzo cudna tak iż cudnošciá fwą wiele paniąt znakomitich ku łobie przyciągała, iako Węda ryby, Ztądže teřz imiona wędy došłała. GlabGad A3; BielKron 246; Ale ciągnieniem miłóšnym/ nie przymuřzonym ták iáko rořczká zielona owce/ orzechy álbo iáblká vkázáne/ dzieci przyciągáią (marg) Iáko nas pan Bog do siebie ciągnie. (–) WujJud 67.

*Zwrot: »k(u) sobie przyciągać« [w tym: aby (1)] (2): GlabGad A3; [Skanderbeg pisał do Amurata:] wkładalż ná mię náprzodku liftu niewdzięczność z vřaganim/ y zmienienie wiary z przewrotnością/ náofthátku mię kłobie przyciągalż gładkiemi łowy/ iáko Mágnes żelázo/ ábych iáko zápamiętały dułze łwoiey obłędliwą wiare przyiáł/ odstápiwłzy tey/ ktorey thy nie prawdą ále mocą bronilż. *BielKron* 246.*

II. Intransit. Przybywać gromadnie (o wojsku); ire Miech; adducere Cn (6) : przyśły ná nie przodkiem bez wieści roty Andrzeiá Tęczynłkiego [...] y inych Rothmiftrów/ bliłko rzeki Seretu/ ktorym łie iuż ná zad nie godziło vřtępowáć/ drugie roty zá nimi przyciągály powoli. *BielKron* 424, 364v.

przyciągać ku komu (1): á gdy obaczył [Kalibasza] lud máły Huniádów podkał łie łnim/ á Skánderebegowi rołkazał co rychley ku łobie przycięgáć. *BielKron* 243.

przyciągać dokąd (1): MiechGlab 15 cf Szereg.

Zwroty: »z ludem przyciągać« (1): Tegoż roku ná wiołnę Károlus Borbońskie Kłiążę [...] obegnał Máfyliá [!]/ ále próżno/ bo krol prętko złudem przyciągał *BielKron* 201v.

»[komu] przyciągać na pomoc« (1): Corona obsidionalis, Wieniec z trawy/ álbo z ziela/ który temu był dawán/ który obłężonym przyciągał ná pomoc/ y wybáwił ye z obłężenia. *Mącz* 66a.

Szereg: »przyciągać i odciągáć« (1): Potym ku Prłtu (gdzie krol Była wołko zbierał) przyciągali y odciągali [ibant et redibant]/ náieźdzaiącz y odieźdzaiącz, iáko obyczáy iest Tatarłki. *MiechGlab* 15.

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Attraho, Przyciągám [!]. *Mącz* 461b.

Synonimy: I.4. kraść; 5. ściągáć; II. przybywáć.

Formacje współrdzenne cf CIĄGNAĆ.

Cf PRZYCIĄGAJĄCY, [PRZYCIĄGANIE], PRZYCIĄGANY